

Styrdokument för
Västra Götalandsregionens verksamheter
inom
Habilitering & Hälsa

Bakgrund

Grunden för Västra Götalandsregionens arbete för personer med funktionsnedsättningar finns i ”Vision Västra Götaland – det goda livet”, i handlingsplanen för Sveriges handikappolitik och i FN-konventionen från 2006 om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Samhället ska ge alla människor lika möjligheter att leva ett aktivt liv och motverka diskriminering i alla dess former. Till de mänskliga rättigheterna hör också Barnkonventionen där artikel 23 anger att barn med fysiskt eller psykiskt handikapp bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar självförtroende och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället.

Människor med funktionsnedsättningar ska i likhet med andra medborgare kunna leva ett meningsfullt liv. För många innebär detta att kunna utbilda sig, ha arbete/sysselsättning, delta i kulturlivet, åka med kollektivtrafiken, ha möjlighet till rekreation och att utöva idrott, ha ekonomisk och social trygghet, ha socialt umgänge och personlig integritet, samt kunna utöva sina medborgerliga rättigheter och skyldigheter. Genom att ratificera FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har Sverige förbundit sig att erbjuda ovan nämnda möjligheter.

I Hälso- och sjukvårdslagen 3 b § stadgas att landstinget ska erbjuda dem som är bosatta inom landstinget habilitering och rehabilitering, hjälpmedel för funktionshindrade och tolktjänst för vardagstolkning för barndomsdöva, dövblinda, vuxendöva och hörselskadade personer. Insatserna ska planeras i samverkan med den enskilde.

Socialstyrelsen definierar *habilitering* som insatser som ska bidra till att en person med medfödd eller tidigt förvärvad funktionsnedsättning, utifrån dennes behov och förutsättningar, utvecklar och bibehåller bästa möjliga funktionsförmåga samt skapar goda villkor för ett självständigt liv och ett aktivt deltagande i samhällslivet. *Rehabilitering* innebär insatser som ska bidra till att en person med förvärvad funktionsnedsättning, utifrån dennes behov och förutsättningar, återvinner eller bibehåller bästa möjliga funktionsförmåga samt skapar goda villkor för ett självständigt liv och ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Förskrivning av personliga hjälpmedel är en del av vård och behandling och ingår som en behandlingsinsats i rehabilitering och habilitering.

Som ett komplement till insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen kan rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionshinder ges av landstinget/regionen enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS § 9:1). Kommunerna har ansvar för övriga insatser enligt LSS såsom personlig assistans, ledsagare, korttidsvistelse m.m

Mål

Målet med verksamheterna inom Habilitering & Hälsa är att skapa förutsättningar för personer med funktionsnedsättningar att kunna leva ett gott liv och nå full delaktighet i samhället utifrån egna val. Insatserna ska bidra till att minimera de funktionshindernde effekterna av

olika funktionsnedsättningar genom att stärka individen. Varken funktionsnedsättning, aktivitetsbegränsning eller hinder i miljön får sätta gränser för delaktighet. Det innebär att individen

- kan påverka sin livssituation
- upplever välbefinnande och hälsa
- får hjälp att tillvarata och utveckla sina förmågor.

Inriktning

Habilitering & Hälsa ska vara en del av den specialiserade hälso- och sjukvården inom Västra Götalandsregionen och innehålla verksamhetsområdena

- barn-, ungdoms- och vuxenhabilitering
- synverksamhet
- hörsel- och dövverksamhet
- tolkverksamhet och taltjänst samt
- pröva ansökningar enligt LSS § 9:1

Att de olika verksamhetsområdena kompletterar varandra och har ett kontinuerligt samarbete ses som en självklarhet.

Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på den enskildes behov, där samverkande insatser, utifrån medicinska, pedagogiska, psykologiska och sociala aspekter av funktionsnedsättningen beaktas. Alla insatser ska ges med respekt för den enskilda människans integritet och självbestämmande. Den enskilde ska ges möjlighet till inflytande vid planering, genomförande och uppföljning av insatser, oavsett ålder. Personalen ska vara sammansatt av medicinsk, pedagogisk, social, psykologisk och teknisk kompetens. Personalen ska också ha särskild kunskap om funktionsnedsättningar och deras effekter på vardagsliv och hälsa.

Verksamheterna inom Habilitering & Hälsa ska arbeta tvärprofessionellt, på specialistnivå, där individen är delaktig i utformningen av habiliteringen/rehabiliteringen och där samverkan med personer i individens närmiljö och andra aktörer är en självklarhet.

Förvaltningen ska sträva efter ett hälsofrämjande perspektiv i arbetet, d.v.s. att lyfta fram individens resurser och möjligheter i stället för att fokusera på svagheter. Många funktionsnedsättningar kan ge tillkommande fysisk eller psykisk ohälsa. Det är viktigt att uppmärksamma och i samverkan med övrig hälso- och sjukvård förebygga, bota eller lindra besvären.

Omfattning

Målgrupperna för Habilitering & Hälsa beskrivs utifrån ICF (International Classification of Function and Health). Habilitering & Hälsas målgrupper består av personer som har ett kartlagt behov av habiliterande/rehabiliterande insatser och som har medfödda eller förvärvade nedsättningar av

- psykiska funktioner, ex. intellektuella funktioner, sociala funktioner, minnesfunktioner m.m
- sinnesfunktioner, ex. syn- och hörsel-funktioner m.m.,

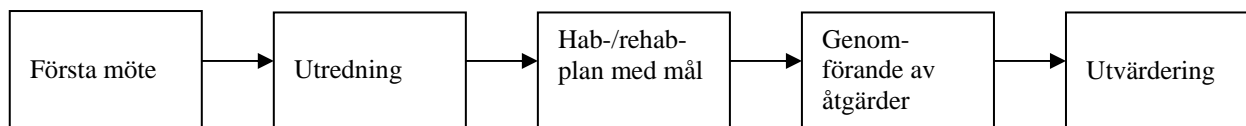
- röst- och talfunktioner,
- neuromuskuloskeletala och rörelserelaterade funktioner.

Funktionsnedsättningen ska vara bestående och

- antas påverka den fysiska, psykiska och sociala utvecklingen
- kräver att stödet över tid är sammansatt av flera kompetenser, såsom psykologiska, sociala, pedagogiska och medicinska
- förutsätter att verksamheten har kunskap om funktionsnedsättningar och deras påverkan på utveckling och livsvillkor
- kräver att det vardagliga stödet kompletteras med fördjupad och specialiserad kunskap
- medför behov av omväxlande men långsiktigt stöd från flera verksamheter som behöver samverka.

Habilitering & Hälsa ska tillhandahålla habiliterings- och rehabiliteringsinsatser i form av utredning, kartläggning och behandling, information till patient och närstående samt konsultation till personer i individens närmiljö där individen ska tillämpa och utveckla sina förmågor, ex. förskola, skola, arbetsplatsen och daglig verksamhet. Insatserna ska ha en tydlig inriktning mot att öka den enskildes möjligheter till självständighet, oberoende och delaktighet i samhället. Insatserna kan ges individuellt eller i grupp, i verksamhetens lokaler eller i vardagsmiljön. Det ska erbjudas stöd i olika former till anhöriga/närstående som en del i patientens habilitering/rehabilitering. Habilitering & Hälsa ska även bidra till kunskapsspridning på individnivå om funktionsnedsättningar och funktionshinder.

Habilitering & Hälsa har utarbetat en arbetsprocess för habilitering och rehabilitering enligt följande:

Habilitering & Hälsa ska arbeta utifrån denna process som ska genomsyra all habiliterings- och rehabiliteringsverksamhet och vara lika i hela Västra Götalandsregionen. Den enskilde ska vara delaktig i kartläggning, planering och genomförande av alla habiliterings-/rehabiliteringsinsatser. Planering är en över tid ständigt pågående arbetsprocess som ska dokumenteras i en habiliterings-/rehabiliteringsplan. Habilitering & Hälsa ska erbjuda sina patienter vård på lika villkor, oberoende av var i Västra Götalandsregionen man bor. Verksamheterna ska kunna ta emot patienter från hela Västra Götaland oavsett bostadsort.

Tolkverksamheten ska erbjuda vardagstolkning enligt Hälso- och sjukvårdslagen 3 b § och vända sig till personer som är barndomsdöva, vuxendöva, hörselskadade, röst-, tal- eller språkskadade samt personer som kommer i kontakt med dessa grupper. Taltjänst ska ingå som en del av tolkverksamheten.

Habilitering & Hälsa ska pröva alla ansökningar om rådgivning och personligt stöd enligt LSS, däremot kan det finnas fler utförare av själva insatsen inom Västra Götalandsregionen. Rådgivning och annat personligt stöd berör framförallt insatser av mer övergripande, vägledande karaktär. Det kan exempelvis handla om att kartlägga individens behov och anvisa möjliga vägar och insatser för att få behoven tillgodosedda.

Kvalitet

Utveckling och utvärdering av verksamheten ska vara en naturlig och ständigt pågående process, helt integrerad i verksamheten. Det sker genom en kontinuerlig informationsinhämtning, faktasammanställning, dokumentation, analys och förändring/utveckling av verksamheten. Habilitering & Hälsa omfattas av det regiongemensamma arbetet med God vård, ett Ledningssystem för kvalitet och patientsäkerhet i hälso- och sjukvården.

En viktig del i kvalitetsarbetet är ett kontinuerligt arbete med upprättande och revidering av habiliterings-/rehabiliteringsprogram

Jämförelser med andra likvärdiga verksamheter är viktiga inslag i ett systematiskt arbetssätt för att öka patientsäkerhet och minska kvalitetsbrister. Habilitering & Hälsa ska delta i nationella nyckeltalsjämförelser, nationella kvalitetsregister och Västra Götalandsregionens egna redovisningar.

Samverkan ska syfta till att säkerställa vårdens kvalitet utifrån patientens perspektiv. Många patienter har flera kombinerade funktionsnedsättningar eller diagnoser vilket ökar komplexiteten i insatserna. I ett sådant perspektiv är samverkan med andra vårdgivare och samhällsaktörer som ger insatser åt samma målgrupper en förutsättning. Samverkan med brukarorganisationer ska ske kontinuerligt på verksamhetsnivå.

Habilitering & Hälsa ska stimulera, initiera och stödja systematisk kunskaps- och kompetensutveckling, samt synliggöra och sprida kunskap om funktionsnedsättningar och funktionshinder. Inom ramen för Habilitering & Hälsa ska det bedrivas FoU. Forskning och utveckling ska bidra till att underlätta aktivitet och delaktighet hos personer med funktionsnedsättning. Det ska ske ett ordnat införande av nya metoder, ny teknik och nya läkemedel i enlighet med det regionala program- och prioriteringsrådets intentioner och förslag.